

स्टेट बँक ऑफ इंडिया, पेन्शनर्स असोसिएशन, (मुंबई सर्कल), पुणे
ह्यांची वृहत्पत्रिका

॥ स्वयमेव मूर्तेव्रता ॥

संवाद

मनामनांचा मेळ जुळावा द्वेषाचा लवलेश नसावा
सादासी प्रतिसाद मिळावा वाद नको संवाद असावा

वर्ष चौथे

अंक नववा

ऑक्टोबर २००७

(October - 2007)

..... संपादकीय .....

आनंदी जगतात राहणाऱ्या माझ्या ज्येष्ठांनो,

'संवाद' चा हा अंक तुमच्या हाती पडत असताना तुमच्याकडे दिवाळीच्या स्वागताची तयारी चालू असेल. सध्या बहुतेक फ्लॅटमध्ये दोघेच ज्येष्ठ राहिल्याने दिवसाची गडबड जरा कमीच असते. तरीपण दिवाळीची चाहूल लागली की, सर्वांप्रमाणेच ज्येष्ठांच्या देखील अंगात एक वेगळाच उत्साह संचारतो. त्यातून ह्यावर्षी ज्यांच्या घरी त्यांची नातवंडे, मुले दिवाळीला येणार असतील तर त्यांचा उत्साह जास्तच. आता खरी आपल्या नातवांची दिवाळी. त्यांच्या चेहऱ्यावरील आनंद, उत्साह पाहून आपलाच उत्साह आनंद वाढतो आणि हेच खरे आहे. मुलांचा नातवांचा आनंद हीच आपल्या ज्येष्ठांची दिवाळी.

आठवतो का आपल्या लहानपणीचा उत्साह ? लहानपणी आपण स्वतः केलेला तो आकाशकंदील, फिरता आकाशदिवा. दिवाळी पहात कधी होतेय ह्याचेच वेध लागायचे. फटाके नसले तरी किल्लीचा घरी बनविलेला आपटबार होता. खमंग फराळाच्या वासाने पूर्वी घर भरून जायचे. आता घरोघरी खरी दिवाळी पुण्यातल्या चितळ्यांची आणि गावातल्या खवैऱ्यांची. सगळे पदार्थ घरी रेडीमेड तयार !

ह्यानंतर तुमच्या लग्नानंतरचा पहिला दिवाळसण. सौ.ने तुम्हाला दिवाळी पाडव्याला घातलेली आंघोळ. (आता तिचे गुडघे दुखतात व अंगाला तेल लावायची सुद्धा ताकद नाही.) तो दिवाळसण अजूनही तुमच्या स्मरणात असेल. पहिले वर्ष सर्वच नवलाईचे.

ह्यानंतर तुमच्या मुलांच्या दिवाळीत तुम्ही त्यांना करून दिलेला किल्ला, फटाक्यावरून मुलांची झालेली भांडणे. प्रत्येक दिवाळीला बायकोला साडी पाहिजेच. हा स्त्रीहट पुरविणे हीच तर तुमची दिवाळी व तोच तुमच्या कुटुंबातील सर्वांचा आनंद.

सेवानिवृत्तीनंतर आपली मुला नातवांबरोबरची दिवाळी म्हणजे आनंदाचा महापूर. त्यांच्याबरोबर फटाके उडविण्यात, रांगोळी काढण्यात सगळ्यात तुमची लुडबूड चालू असणार. अशावेळी ७८ वर्षांचे आजोबा ८ वर्षांचे होतात. ह्या आजोबांचे BP वाढत नाही किंवा नातवांबरोबर पळताना त्यांना धापही लागत नाही. आजाराचे

परिवर्तन आनंदात होणे हीच खरी दिवाळी.

ज्येष्ठांनो, तशी आपली दिवाळी वर्षभर चालूच असते. रिटायर्ड झाल्यापासून पहाटे फिरण्याचा नेम कोणी चुकवित नाही. पायात जॉगिंगचे बूट, टी शर्ट व जीनची पॅट घातली की, ह्या आजोबांच्या अंगात तरुणांचा उत्साह संचारतो. फिरायला येणारे अनेक मित्रांचे ग्रुप तयार होतात. गप्पा गोष्टी, चेष्टा-मस्करी, पाट्या मोठी धमाल असते. ह्या गप्पात मुलांना मिळालेले प्रमोशन, जावई-लेक ह्यांची नोकरीनिमित्त अमेरिका वारी, नातू बोर्डात पहिला आला, अशी गोड कौतुके सांगताना आपला आनंद दिवाळीपेक्षाही मोठा असतो.

हल्ली हास्ययोग संघ, ज्येष्ठ नागरिक संघ सर्व बागेत तयार झाले आहेत. तेथे त्यांच्या ट्रिपा, व्याख्याने, मनोरंजनाचे कार्यक्रम सतत चालू असतात.

पेन्शनर्स असोसिएशनची वार्षिक सभा म्हणजे दिवाळीपेक्षाही मोठा आनंद ! नोकरीच्या ३५-४० वर्षातील सर्व जुनेपाने मित्र भेटतात. गप्पांना ऊत येतो. संध्याकाळ कधी होते कळतच नाही.

ह्या सर्व आनंदांमुळे आपल्या जीवनाला जगण्याची एक वेगळीच प्रेरणा मिळते. ह्या सर्व आनंदात फार मोठी ऊर्जा साठवलेली आहे. ह्या शक्तीच्या जोरावरच आपले दीर्घायुष्य निरामय आनंदी राहते.

कुटुंबातील व्यक्तिकडून तुम्हाला मिळणारे प्रेम, लहान थोराच्या तुम्हाला मिळणाऱ्या शुभेच्छा, तुमचे सामाजिक कार्यातील योगदान, अध्यात्मिक प्रगतीमुळे तुम्हाला मिळत असलेले स्वास्थ्य, तुमचे अनेक छंद, तुमचे उत्तर आरोग्य, बँकेच्या नोकरीतील सोनेरी क्षणाच्या आठवणी ह्या आणि अनेक आनंदाच्या छटा आहेत. मुख्यत्वे करून आनंदाचे हे उगमस्थान तुमच्या आमच्या मनातच आहे. फक्त दसरा-दिवाळी ह्यासारख्या बाह्य गोष्टींमुळे मनातील आंतरिक गोष्टी प्रज्वलित होतात इतकेच. कुठल्याही फुलातील सुगंधाप्रमाणे आपल्या अंतःकरणातून निर्माण होणारा हा आनंद आयुष्यभर पुरविणे ही एक कला आहे आणि ती आत्मसात करण्यासाठी माणसाकडे दोनच गोष्टी आहेत. एक योग्य सकारात्मक विचार

पान २ वर.....

(We reproduce hereunder a letter dt.20th August 2007 addressed to our President Shri.V.M.Gokhale by Shri.T.R.Rao, President of SBI Pensioners' Association, Bhubaneswar Circle, who was Chief Guest of our AGM dated 13th July 2007 held at Solapur)

*****

Date : 20-08-2007

To,
Shri.V.M.Gokhale,
Thane (W),

Dear Sir,

**Annual General Body Meeting of Mumbai Circle
held on the 13th July, 2007 at Solapur**

The meeting at Solapur was historic not only for the fact that more than 1200 members from the nook and corner of Maharashtra & Goa attended but also for the reasons that it was held in a magnificent venue with all grandeur and discipline. We are fortunate to witness such a grand function where dozens of our member volunteers worked day and night to ensure success of the meeting and to provide comfort to all invitees for their stay and boarding at Solapur.

2. We salute to members of Solapur Zone, more particularly to Shri.R.N.Lalingkar, General Secretary and Shri.T.M.Patil, Secretary of Solapur Unit who have taken pains to ensure our comfortable stay at the hotel and meeting venue. A remarkable feature we observed at Solapur is the punctuality of members and their concern for the meeting. After lunch the meeting started at 12.00 noon as stipulated. All members have occupied their seats and observing discipline listening to the deliberations. Starting from inauguration of the meeting, introductions to felicitations to eminent members for their contribution to the pensioners' Movement in State Bank of India, it was an astounding success. Every thing followed smoothly and the General Secretary's Report read, adopted and Financial Statements approved. We have learnt much and shall try to improve ourselves in future.

3. While felicitating me, Shri.B.G.Dandekar, Shri.V.M.Gokhale, Shri.S.B.Gokhale, Shri.S.G.Rabade, Shri.K.S.Dhande have spoken many things which I humbly accept and hope this will further activate me to complete the unfinished works which are ahead. Humbly I submit that Bhubaneswar Circle is indebted to Shri.Dandekar and his able aids without whom we could not have achieved the success in redressing the grievances of our pensioners and family pensioners.

4. Please convey our best regards to Shri.R.N.Lalingkar for his gallant efforts.

With best regards.

Yours faithfully,

T.R.Rao

President

S.B.I.Pensioners' Association
(Bhubaneswar Circle)

संपादकीय

पान 9 वरून

करणे व दुसरे त्यानुसार आचरण करणे. ह्या दोन गोष्टीमुळे ज्येष्ठ लोक स्वतः आनंदी राहतीलच परंतु इतरांनाही आनंदित करतील. असं प्रत्यक्षात घडलं की वर्षातले सर्वच दिवस दिवाळी आपलीच.

तर मग मित्रांनो हाच विचार घेवून दिवाळीचा आनंद लुटा. ही दिवाळी अणि पुढील दीर्घायुष्य तुम्हाला आनंदाचे, भरभराटीचे जाणारच आहे कारण तुम्हीच मूर्तीमंत आनंद आहात.

- शरद शिंगवेकर, पुणे

असोसिएशनच्या कार्यास शुभेच्छा- पृष्ठ प्रायोजन : एक हितचिंतक, दादर, मुंबई

We reproduce a Note prepared by Shri.R.O.Shah, Ex-President of Award Staff Federation
for information of the members

*****

R.O.Shah

1, State Bank Society, Dinesh Pathak Marg,
Behind Arya Kanya Mahavidyalaya, Karelibaug,
BARODA - 390018
Phone: Resi- (0265) 2463776
Mobile - 9825007866
Date : 28th June 2007

PENSIONER : A SACRIFICIAL GOAT

CHRONOLOGY OF EVENTS

Episode - I

1. Dharna, demonstration preceeding the strike on 03-04-2006.
  - * All pensioners, irrespective of age, across the country participated with full enthusiasm.
  - * The pensioners were initially convinced that the strike was for their cause. They saw the posters highlighting their long pending issues.
  - * The strike which was stupendous success entered the 6th day being a Saturday.
  - * Rumours were afloat about likely settlement and an end of strike by Sunday, the 9th April '06.
  - * News about high level talks between Government and Bank officials and the leaders of both the federations raised hopes amongst over 70,000 pensioners including family pensioners.
  - * Finally the Finance Minister appeared on electronic media late evening on 09-04-2006 and announced the ceiling, as stated hereunder. He also stated that the SBI is a leading and premium financial institution and has no difficulty in meeting pension obligations.
  - * Following is a copy of minutes signed by the parties to the decision (It is not yet known as to why the Government officials did not affix their signatures).

"Following persons participated in the discussions held to resolve the pension issues of State Bank of India in Jeevandeep Building, Banking Division, New Delhi on 09-04-2006 :

From Government of India

Shri.Vinod Rai
Shri.G.C.Chaturvedi

From SBI

Shri.A.K.Purwar
Shri.T.S.Bhattacharya
Shri.A.Datta
Shri.A.C.Varma

From Officers Federation

Shri.Shantha Raju
Shri.Amar Pal

From Staff Federation

Shri.Umesh Naik
Shri.Prafullo Patnaik

After discussion it was decided as follows :

In modification of the existing formula, pension will be paid in State Bank of India at the following rates :-

(a) Employees/ officers having pensionable pay upto Rs.21,040/- + PQP, if any	@ 50%
(b) Employees/ officers having pensionable pay exceeding (a)	@ 40%

The Unions will call off the strike and resume work from Monday, the 10th April 2006 at all branches/offices.

State Bank of India will send detailed proposals on the above lines covering all connected issues to Government for approval."

EPISODE : II

OPERATION SABOTAGE

From the reading of the above tri-partite minutes, it can be easily concluded that it was signed in a huff without any mention about the issues of strike notice. The Government officials obviously, dragged the entire discussion on ceiling alone so that the other issues do not crop-up. It was not a secret that the Government officials, first wanted to divide both and insisted for a withdrawal of strike by one leaving the other to be dealt with (!) by the Government. Operation sabotage was complete with one letting down the other by informing that he had decided not to continue the strike from Monday the 10th April 2006.

EPISODE : III A BRAVE FACE

Joint circulars, one after another, claiming historic achievement (!), were released to put-up a brave-face. A very warm welcome was accorded to a Government / Bank decision, after more than 4 months, of making effective the date of 01-11-2002 in respect of ceiling announced by Finance Minister on 09-04-2006 without date of effect.

EPISODE : IV

The above decision came as a bolt from blue. Demand for parity with Industry could have, on the face of it, appeared to be logical but same could have been if the date of applicability was from 01-11-1997. Those are the retirees who are real sufferers since more than ten years. Nobody grudge the benefit extended to those retired/to retire from 01-11-2002 but they are not the ones whom "Pension is not up-dated since last 15 years" apply ! By agreeing to the said dispensation, they further damaged the cause of retirees of 7th settlement. This is highly mysterious !

EPISODE : V

No sooner the aforesaid mysterious formula was released, both the serving staff federations were on their toes to acclaim and praise it. In order to appease the mass of dejected and demoralised pensioners, they announced the appointment of a 4-men committee. In their circular No.39 dated 13th July 2006 and Circular No.130 dated 24th July 2006 they stated :

- * It is a moral victory.
- * It has protected 3 retiral benefits.
- * The pension issue was settled after more than 13 years.
- * The committee, appointed by the Government will study the Bank's proposal in respect of pension/family pension and submit recommendations to the Government for its consideration.
- * The revised ceiling will be applicable to the retirees of 7th settlement after the resolution of other issues namely the issue of family pension, related matters and other anomalies that have been raised by them as well as Pensioners' Federation.

But they did not, then, know the terms of reference for the 4-men committee which are as under and which did not include the other pension issues.

1. The terms of reference for the Group are as under :
  - (a) the required level of contribution in future to sustain the present level of pension payment from the SBI Pension Fund;
  - (b) to examine the possibility of permitting SBI to invest the corpus of above said Fund outside to fetch higher returns;
  - (c) to look into the desirability of introducing a defined contributory pension scheme, in the light of new pension scheme introduced in the Government of India, w.e.f. 01-11-2004; and
  - (d) any other issues and aspects related to above or are considered necessary by the Group to make recommendations.
2. While deliberating on above, the Group may also study legal, actuarial and all other relevant aspects, as well. The group may also take into account views of the RBI and consult Unions/Associations of SBI, before finalizing its Report.
3. The Group shall submit its report within three months of the issue of this order.

EPISODE : VI

Often they made a reference to the memorandum. I personally feel that barring the aforesaid tri-partite minutes of 09-04-2006, there is no memorandum. Also, when the issue was discussed and said to have been settled on 09-04-2006 with the intervention of the Finance Minister himself, it is difficult to understand as to why the doors of the Bank were knocked instead of that of the Government ? It is also surprising that the leaders sitting on both sides of the Finance Minister did not make any attempt to approach him and question him for introducing various new elements which did not form part of the decision as recorded in the minutes of 09-04-2006.

CONCLUSIONS : (In my personal opinion)

Whereas what I have stated above is on the information I had and is highlighted for clarity on what has undergone, I should make it abundantly clear that I carry no ill-feeling or prejudice against any one of the leaders of both the serving staff Federations. They, with best of intentions acted under the given circumstances and/or compulsions. What is, therefore, essential under the present circumstances is to sit together, discuss threadbare to find best possible approach for an honourable solution so as to assuage the hurt feelings of the pensioners who are victims of clear and unambiguous injustice. It is the Central Government which has complicated the issue and inflicted a further blow to the suffering Pensioners/Family Pensioners. I, however, firmly believe that the co-ordination committee, much talked about by few, will not take us anywhere on account of a complex nature of the present issue and the mighty Government in the picture.

-R.O.Shah

Benefits of Forgiveness

God always loves his children unconditionally. He forgives all our mistakes and pardons his children. God expresses himself through us as harmony, peace, beauty, joy and abundance. It is wrong to believe or teach that God punishes.

As long as people believe in negative concept of God, their subconscious mind will release negative reactions. Negative thoughts poison our system and result into inflicting self-punishment. We should give up condemnation, resentment and anger against anyone.

If we cut our finger, the life-principle sets out action to repair it. New cells build bridges over the cut. Life holds no grudges against you. It forgives you. Life-principle brings us back to health, vitality, harmony and peace, if we cooperate by thinking in-harmony with nature. You must forgive every one who has ever hurt you, if you want perfect health and happiness. You can not forgive yourself completely until you have forgiven others first.

Dr. C Norman Shealy M.D., Ph.D, the founder of American Medicine Association and a world-renowned neurosurgeon, says that forgiveness is often the trigger for miracles. Resentment and judgementalism prevent miracles. The goal of each human being is to be in tune with the Soul, the higher inner-self. A few case reports of his show the potential for miracle cures.

A fifty-year old black woman consulted Dr. Shealy on April 30, 1974 with generalized back pain and massively widespread metastatic cancer of breast. She was so weak that she could not walk. Her body

was weakened by extensive radiation therapy and chemotherapy and vomited most of the food. Guided exercise on forgiveness was performed after bringing her into the room on a stretcher. But, after the experience she arose and walked out of the room free of pain. It was like a scene from Lourdes (the shrine in France known for miracle cures). Half the people in the room were in tears.

In November 1975, a sixty year old Franco-American woman consulted Dr. Shealy for rheumatoid arthritis and many hot, swollen joints, despite five years of treatments with Cortisone & Gold shots. On the seventh day of twelve day training programme on forgiveness she said, "Dr. Shealy, I don't have rheumatoid arthritis any more." In her happy married life she found some apparent genuine grudge against her husband. On the seventh day of the programme she realized that her attitude towards loving husband was the cause of her sickness. Forgiveness created her miracle.

Just as Jasmine vine sheds its flowers over the hands delivering ax blows at its roots, so on all who act inimically towards us, we should shower the blossom of forgiveness. All it requires is belief and practice – the foundations for creating your own miracle and for spiritual healing. Forgiveness will lead us to unconditional love.

Note:- I have drawn on the writings of Paramahansa Yogananda, Dr. Joseph Murphy & Dr. C Norman Shealy).

- S. V. Naik, Mumbai
Cell # 9821127616

सर्व केंद्रीय-राज्य सरकारी पेन्शनर्स, तसेच डिफेन्स, रेल्वे, इन्शुरन्स, सर्व राष्ट्रीयीकृत बँकांच्या पेन्शनर्स असोसिएशनच्या 'पेन्शन बचाव' संयुक्त कृती समितीचा जाहीर कार्यक्रम सोमवार, दि. ५ नोव्हेंबर २००७ रोजी सायंकाळी ५.३० वाजता 'सोनल हॉल' कर्वे रोड, पुणे येथे कृती समितीने आयोजित केला आहे. तरी पुण्यातील सर्व सभासदांनी या जाहीर कार्यक्रमास हजर रहावे ही विनंती.

- सेक्रेटरी

All the Members are requested to furnish "Life Certificate" to their respective Pension-paying Branch in November 2007.

*****

सर्व सभासदांनी नोव्हेंबर २००७ या महिन्यात आपण ज्या ब्रॅचमधून पेन्शन घेतो त्या ब्रॅचमध्ये जाऊन 'लाईफ सर्टिफिकेट' द्यावे ही विनंती.

We reproduce the Circular Letter issued by P&SB Dept., Mumbai LHO in 1993
for information of the Members

@@@@@@@@@@@@

STATE BANK OF INDIA
P&SB DEPARTMENT
BOMBAY LHO _____
Telegram : CIRCLETOP

Dear Sir,

ADDITIONAL 1% INTEREST TO MEMBERS OF STAFF

We have been receiving queries from branches in respect of the above. We have received following clarifications from Central Office in this regard :-

- i) The additional interest not exceeding 1% is payable on deposits in the name of a member or a retired member of the Bank's staff, either singly or jointly with any other member or members of his/her family provided he/she gives requisite declaration to the effect that the funds belong to him/her and the amount deposited is within the over all ceiling of three year's salary/terminal benefits. If these conditions are fulfilled, it is immaterial in which order his/her name appears in the joint account.
  - ii) Advances against the security of the Bank's term deposit where member's/retired member's name appears second can be considered as staff advances and the concessions in margin and rate of interest can be extended in such cases, provided the funds belong to him.
  - iii) (We reproduce articles published in "Elders Voice", a monthly of SBI Pen.Assn.,Chennai Circle Association)
- 2) Please arrange accordingly.

Yours faithfully,

Sd/-

Asstt. General Manager (P & SB)

Circular Letter No. P&SB/47
To
All the Branch Managers
in Bombay Circle _____
Date : November 12, 1993

अंबाजोगाई जाहिरात

(Courtesy - S.B.I.Pensioners Mail (July-07 issue) of Chandigarh Circle Pensioners' Assn. which was printed by them from Bangalore affiliate's news bulletin. We are sure that the members may find the matters interesting.)

Preparation of 'WILL'

One of the social responsibility of the retirees shall be to prepare a 'Will' as to the disposal of their estate after their death. The reason being that the legal heirs should not be put to unnecessary difficulties in deciding about the disposal of the Assets. The simple definition of a Will is the last desire of the testator. The Will can cover anything. Our Pensioners have been requesting the Association to give them guidance as regards the preparation of the 'WILL'. The Will should be complete to avoid confusion at a later date. It should not only contain the method of sharing of the real estate alone. It is preferable to cover all gold ornaments, silver articles, shares and Investments, Cash, Vehicles etc. We, therefore, provide full details on the subject.

How to make your 'Will'

- 1) A Will can be hand written in ink but preferably should be typed.
- 2) It does not require any Stamp Paper and it need not be Registered.
- 3) It should preferably be drafted by a lawyer and checked by an Accountant.
- 4) It is advisable to name in your Will, more than one executor to administer the estate and distribute the property, as per your desire.
- 5) The Will must be signed by you in the presence of at least two witnesses who must also sign Will at the same time. Their full names and addresses should be given.
(Note : Witnesses need not know the contents of the 'WILL')
- 6) The executor or beneficiary cannot attest the WILL as a witness.
- 7) The executor of the WILL can also be named as a beneficiary and vice versa.
- 8) Sign each page of the WILL, so that nobody can substitute a page later on, nor can anybody argue about fraudulent insertion of a page subsequently.
- 9) Keep your WILL in a safe place (e.g. in a Bank Locker). Inform the executor and beneficiaries where the WILL is kept. Also give a signed copy to your Lawyer.
- 10) Review your WILL regularly, say once a year. It may need amending to take care of changes in your financial or family circumstances.
- 11) On the demise of the spouse, the surviving spouse needs to revise his/her WILL.
- 12) Making a WILL is one of the important and integral part of personal financial planning. Normally, all of us avoid making it. A WILL enables each one of us distribute our property and assets in the manner we wish to distribute it. A WILL may also reduce the risks of undue litigation, delays, misunderstandings and disputes amongst family members.

N.B.- Members may consult their Lawyers in the matter for further clarifications, if any)

*****

Three Things

- To respect : Teacher, Religion and Law
 To cultivate : Cheerfulness, Sympathy and Contentment
 To avoid : Drinking, Smoking & Gambling
 To watch : Work, Behavior and Character
 To love : Honesty, Purity and Truth
 To govern : Tongue, Temper and Action
 To prevent : Idleness, Falsehood and Slang
 To stick to : Promise, Friendship and Love
 To admire : Intellect, Beauty and Music

- contributed by : Sh.Jasbir Singh, Chandigarh

Last Journey

Alone I have set myself
 upon my last journey
 Good bye ! Good bye !! My dear ones
 The coast of this universe
 is left far behind
 My tiny boat has neither sails nor rudder
 I surrender to thee my lord
 with complete fault in thy promise
 For Bon Voyage

- Lakshman Londhe, Nashik

(We reproduce articles published in "Elders Voice", a monthly of SBI Pen.Assn.,Chennai Circle Association)

WHY AT THIS AGE?

- by Shri.S.P.Chocklingam, G.M.SBI Retd.

"Why at this age? Young One (40) asked Old One (70).

"Why not?, replied old one.

"People re-tire at 60. Why then they undertake any project?"

"What you mean by project? This is a relative term. For that matter, everything is related to every other thing."

"I mean starting a business, opening a school, doing a doctoral programme, taking up a job, involving in public work, publishing magazine, writing to publish books, staging dramas, organizing meetings, going to far off places on holidays & Pilgrimages, gardening, constructing home, participating in Sat-Sangs, such other projects".

"My friend, your list seems to be endless. Your question itself has the answer. That means, various people undertake various kinds of activities, irrespective of age. After all what is age? It is an optical illusion. If you think you are old at young age you will become old at young age. If you think you are young at old age you will become young at old age. AS YOU THINK YOU ARE". The mind and body are wired so intrinsically". What the mind commands, the body executes. The mind and body act with the speed of light. One famous Circus Artist once said: I first put my mind on the bar then the body follows automatically and I have an easy flow of swing"

"Is it not a strange argument?"

"No. If one has a conditioned mind, then one will live in a conditioned environment."

"If so, why then retirement?"

"Retirement is not to retire from Life. It is only an end of one phase and at the same time beginning of another phase. When winter comes it does not mean that all the seasons are over. Winter is followed by Spring, Spring is followed by Autumn, Autumn is followed by Summer, Summer is followed by Winter again and the cycle goes on and on. Therefore, there is no truth in saying that one is at his winter of his life or on his exit way of life.

"I am confused. Please make it clear."

"Life has seven stages. Baby, child, Adolescent, Adult, Middle, Old & Baby. The baby grows into child, child grows into adolescent,

adolescent grows into adult, adult grows into middle, middle grows into old. Till then the growth goes on in an ascending order. Then there comes a quantum leap on reversed order. From old to baby stage sets in. This does not mean that an end has come. life never ends. It only changes its course in various phases. No beginning. No end. Life always moves in Circle. While squares and rectangles have edges (ends). Circles do not have beginning & end. If one has conditioned mind, one can say that this can start from this point and end in another point. But in a Circle, this is nothing but an illusion."

"My confusion is now compounded."

"If you think that you are confused, you are right. But if you have an open mind, then you can understand. Closed mind closes all the doors of entry."

"What you mean by closed mind."

"Closed mind means, a mind which is conditioned by Ego-Self-Pride which keeps the mind in captivity & Lice in cocoon and does not allow to learn & practice new vistas." I will try to keep my mind open and come back to you to learn more if time permits.

However, please tell me whether all these are original ideas?"

"Thanks, before you leave, I will leave a thought with you to contemplate.

"THERE IS NOTHING ORIGINAL IN THE WORLD ESCEPTING THE NATURE. EVERYTHING WAS THERE, IS THERE, AND WILL BE THERE." This is the perennial Truth. Another thing, time will never permit and it is always there. The question is one should find it.

Anyway, you are welcome at any time. Goodbye ! "

एक मरण

मरणाच्या दारी असता, सरणही महाग झाले !

रुदनासाठी आले, हिशेब मांडून गेले !

काकही भुकेला होता, पिंडही लगेच शिवले !

इच्छापत्र वाचन होता, सारेच हिरमुसले

संचीत सारे त्याने, अनाथास दिधले !

- अरविंद ल.जोशी, सांगली

SBI's PARIVARTAN

Grooming the staff to make customers the king

The programme is a brainchild of the Bank's Chairman, who felt that changing mindset of the people is of foremost importance to steer the Bank towards greater glory.

*****

Its changing times in State Bank of India. Keen to shed its public sector image when it comes customer satisfaction. India's largest Bank has launched a programme for attitudinal change of its entire 1,85 lakh employees below the rank of Asstt. General Managers towards the customer. Nicknamed as 'Parivartan' (change), the first phase of the programme launched across the country on July 16 will target sensitising its 1.4 lakh officers and clerical staff on the changing environment in the global banking industry with a focus on customer service, through 3500 two-day workshops spanning over the next 100 days.

In the next phase, the Bank will target its 45,000 sub-staff, the programme module for which is under preparation. It is mandatory for all the employees to attend the training programme. "Parivartan is launched with an aim to bring in a cultural change among our employees," a SBI official said. "We are aware that two-day workshop might not be enough to reach our goal in offering our customers the best banking experience. But is a beginning in that direction and has a long-term perspective," he added.

Training Module

The training module is prepared in-house. Costs are difficult to ascertain as everything is managed internally. A total of 360 officers are trained to conduct the workshops and all the facilities of the Bank are pressed into service for time bound completion of the training. "Though training is part and parcel of life in SBI, we generally impart different skills to different target groups. This is the first time, each and every employee of the Bank will be sensitised on the same issue," the official said.

But what prompted SBI to undertake such a huge HR exercise?

According to sources, the programme is a brainchild of the Bank's Chairman, Mr.O.P.Bhatt, who felt that changing mindset of the people is of foremost importance to steer the Bank towards greater glory.

"Changing machines are easy but not mindset," the official said, adding : "Volume is no longer a challenge before us as computers do take care of them. The job ahead is in offering truly world class Banking experience to attract more customers to SBI."

(Courtesy - SBI Elders Voice, Sept.07 issue of Chennai Circle Pen.Assn.)

पण.....

सर्कसच्या खेळातील शेवटचा प्रयोग चालू होता. सर्कसमधील गोल रिंगणाभोवती सर्व बाजूने पक्की जाळी बसविली होती व नंतर आतमध्ये एका सिंहाला सोडण्यात आले होते. नंतर सर्कस सुंदरी आत उतरली व त्या वनराजाशी मांजराप्रमाणे खेळली. तिने आपल्या तोकड्या वस्त्रांशिवाय त्या वनराजाशी प्रणय चेष्टा केल्या. तेवढ्यात सर्कसच्या मॅनेजरने ध्वनीक्षेपणावरून घोषणा केली की हा आमचा चित्तथरारक प्रयोग आहे व जो कोणी हा प्रयोग करून दाखविल त्यास आम्ही. रू. २०००/- चे बक्षीस देणार आहोत. सर्वत्र शांतता पसरली. कारण हा जीवघेणा प्रयोग कोण करणार. तेवढ्यात गॅलरीतील एक फाटक्या अंगाचा प्रेक्षक उभा राहिला व ओरडला, "मी तयार आहे"

मॅनेजर - "मग आपण या रिंगणात."

प्रेक्षक - "मी येतो पण..... मी सिंहाचे काम करीन."

- गोपाळ वि.मुळे, अ.नगर

स्टेट बँक पेन्शनर्स सांस्कृतिक मंडळ, ठाणे-मुलुंड

स्टेट बँक पेन्शनर्स सांस्कृतिक मंडळ, ठाणे-मुलुंड यांच्यातर्फे श्रावणात हळदी कुंकू समारंभ मोठ्या उत्साहात संपन्न झाला. मंडळातील ज्येष्ठ सदस्या वसुंधराताई मेहेंदळे यांनी देवीच्या प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करून दीप प्रज्वलन केले. केकवरील Sugar craft icing तज्ञ उर्मिलाताई कर्णिक यांना आमंत्रित केले होते. भगिनी गौरव पुरस्कार विजेत्या उर्मिलाताई राष्ट्रस्तरीय icing स्पर्धेतील प्रथम क्रमांकाच्या मानकरी आहेत. Welcome baby ते नाना नानी पार्क अशा विविध कल्पना घेऊन त्या केकवर सजावट करतात. Wedding Cake वरील नाजूक कलाकुसरीचे त्यांनी प्रात्यक्षिक करून दाखविले. सर्वांनाच कार्यक्रम अतिशय आवडला. ज्योती शहाणे यांनी आभार मानले. चणे आणि मसाला दुधाने तोंड गोड करून सर्वांनी निरोप घेतला. सौ.तुसे, सौ.कर्वे यांच्या उत्तम नियोजनाने कार्यक्रम यशस्वी झाला.

मंडळाची पुस्तकांची लायब्ररी सुरू झाली आहे.

- शरद गडकरी, सचिव

‘संवाद’ लेख स्पर्धा २००७

स्त्री विभाग - तृतीय पारितोषिक विजेता लेख ‘मी बघून ठेवलंय तुमचं हे नेहमीचं आहे’

‘अहो ! नुसता स्पर्धेचा विषय वाचला आणि खुदकन् हसू आलं. इतक्या वर्षात अगणित वेळा हे वाक्य म्हटलंय आणि आता त्याच्यावर लिहायचं म्हणजे वा ! तर गंमत सांगते हं !

मी मनापासून अगदी महत्त्वाचं ह्यांना सांगत असते. म्हणजे अचानक येऊन उगवणाऱ्या नणांदांचा कसा त्रास होतो, सासूबाई त्यांचं खरं करतात, माझं कांही ऐकत नाहीत. मी इतकं लोकांचं करते पण माझं कोणाला कौतुक नाही, वगैरे वगैरे. हे ऐकतायत असं वाटून मी बोलत असते. इतक्यात हे मान वर करून विचारतात.

“अर्थसंकल्प जाहीर झाला त्या दिवशीचा ‘इकॉनॉमिक टाइम्स’ कुठे ठेवलायस ? रद्दीत नाही ना टाकलास ? जरा आणून दे.”

बघितलंत मंडळी ? ‘मी बघून ठेवलंय, तुमचं हे नेहमीचं आहे’ असं मग मला म्हणावं लागतं.

एखादे दिवशी संध्याकाळी फिरायला बाहेर पडतात. आणि ७ ॥ ८ ला ह्यांचा फोन येतो. “विज्या, अत्या, बाळ्या सगळे भेटलेत. रात्री बाहेर जेवण करायचं ठरतंय मला आग्रह करताहेत मी थांबलो तर चालेल का ?” अगदी आज्ञाधारकपणे हे विचारतात. आता तुम्ही सांगा अशा वेळेस कुठली बायको नको म्हणेल ? आणि नको म्हणाली तर कुठला नवरा ऐकेल ?

ही चौकडी, रात्री एकत्र जमली म्हणजे इतर बरोबर काय असेल हे मी ओळखते. पण शहाण्या बाईसारखी ‘बरं जा’ इतकं मी म्हणोपर्यंत हे फोन बंदही करतात. मला म्हणायचं असतं मी.....

दुसऱ्यांकडे जेवायला गेल्यावर विशेषतः नणांदेकडे गेल्यावर (कारण निंदा करायला हिच्यासारखी दुसरी बाई शोधून सापडणार नाही.) हे अगदी व्यवस्थित जेवतात.

“स्वयंपाक फार चविष्ट झाला होता. खूप दिवसांनी दोन घास जास्त जेवलो. अगदी ते साधं वरण होतं ना, त्यालाही हिंगाची मस्त चव आली होती.” हे बोलत असतात. मी थक्क होऊन ऐकत असते.

घरी तिसऱ्या पुरणपोळीवर तूप घालतांना ‘कशी झालीय’ असं विचारलं तर जेमतेम ‘हं ठीक’. असं म्हणतात. टेबल आवरल्यावर परत पुरणपोळीबद्दल त्यांना विचारायचं असं ठरवते. पण तोपर्यंत त्यांची ब्रह्मानंदी टाळी लागलेली असते.

गावाला गेल्यावर कुठे काही खरेदी करायची म्हटलं की म्हणतात, “अग पुलंजी म्हटलंय न रानडे रोड मुंबई आणि लक्ष्मी रोड, पुणे इथे जगातलं सगळं मिळतं. तू इथे कशाला कांही घेतेस ?” पुलंच्या इतक्या साहित्यातलं हे एक वाक्य त्यांना बरोबर आठवते. “अहो कांहीतरी घेऊया ना” असं म्हटल्यावर एखादी वस्तू घेऊ देतात.

मात्र घरी येणाऱ्या कुणी त्या वस्तूचं कौतुक केलं की, “जयपूरहून आम्ही हे घेऊन आलोय” असं सांगायला हे पुढे.

घरी लोक जेवायला येणार असतात. तरी ९ वाजेपर्यंत त्यांचं पेपर वाचनच चालू असतं. ‘अहो ! आटपा, आटपा,’ असं मी पाच सहा वेळा म्हटल्यावर मग उठून स्वतःच आवरतात आणि “आता पंधरा मिनिटांत जाऊन, पासबुक अपडेट करून आणतो” असं म्हणून जे जातात ते पाहुणे यायच्या आधी पाच मिनिटं उगवतात. वर विचारतात. “तुला काही मदत हवी आहे का ?”

त्या दिवशी असं झाल्यावर मी जरा रागवूनच म्हटलं “तुमचं हे नेहमीचं असं आहे” तर म्हणाले,

“तू नीट करतेस म्हणून मी लक्ष देत नाही. आता आपले किती दिवस राहिलेत ? आहेत ते मस्त हसून आनंदात घालवायचे. रागवायचं कशाला ?” म्हणजे मी गप्प !

मुलासाठी हजार रूपयांचा शर्ट घेतात. इथेच तुम्हालाही एखादा घ्यायचा का ? असं विचारल्यावर “नको नको इतका भारी मला काय करायचा आहे ? मुलांचे दिवस आहेत त्यांना घालू दे. आता माझ्याकडे कोण बघणार आहे ?” असं म्हणतात.

सकाळी बाहेर जेवण झालं की असं डिकलेअर करतात. स्वयंपाक नाही म्हणून मी निवांत बसते. रात्री माझ्यापुरती एखादी भाकरी करावी म्हणून स्वयंपाकघरात गेले की हळूच आत येतात. म्हणतात, “मी पण एखादी खाईन जोडीला, थोडं पिठलं करतेस का ?” मग दही, चटणी, कोशिंबीर असं साग्रसंगीत जेवण होतं. वर म्हणतात, “सकाळी वाटलं रात्री भूक नसेल पण आता कशी काय भूक लागली कोण जाणे ?”

लांब राहण्याऱ्या मुलाशी मी फोनवर जास्त बोलले की ‘काय चाललंय? किती वेळ बोलतीयस ?’ अशा अर्थानी माझ्याकडे बघायला लागतात. स्वतः फोन केल्यार मात्र अगदी निवांत बोलत असतात.

खरी गंमत केव्हा होते सांगू का ? रस्त्यात बँकेतलं कोणी भेटलं की ! मग यांच्या गप्पा सुरू होतात. मागे बायको उभी आहे ह्याचा त्यांना विसरच पडतो. मी आपली खुळ्यासारखी उभी असते. एकदा तर हे कुल्फी आणायला गेले. तिथे त्यांना कोणीतरी भेटलं ह्यांच्या गप्पा संपेपर्यंत कुल्फीच्या काड्या सुट्या झाल्या होत्या.

परगावी गेलं की आपली इथे कुठे ब्रँच आहे हे आधी विचारतात की निघाले. ‘चला जरा जाऊन येऊ’ असं म्हणत बँकेत शिरतात. मला एक मोठं आश्चर्य वाटतं प्रत्येक ठिकाणी ह्या लोकांची कुठे ना कुठे ओळख असतेच.

केरळच्या ट्रीपमध्ये मी मुन्नार ब्रँचच्या बाहेरच्या बाकावर भिंतीवरचे चहाच्या मळ्याचे पोस्टर्स बघत एक तास बसून होते. केबिनमध्ये ह्यांच्या गप्पा रंगल्या होत्या. बाहेर आल्यावर म्हणाले, “सॉरी हं ! पण बँकेचं कोणी भेटलं की, वेळ कसा जातो कळतच नाही.”

पेरीयारच्या लेकमध्ये बोटीतून हिंडताना हे शेजारच्याला बँकेच्या ट्रेनिंग मधल्या ‘बी एस’ च्या ट्रेनिंगबद्दल सांगत होते. तेव्हा ह्यांना दटावलं, “तुमचं बँकपुराण इथे तरी नको.”

यावर म्हणाले “अग बँकेने आपल्याला कितीतरी दिलंय. केवळ

बँकेमुळे आज आपण इथे आहोत. रिटायरमेंट नंतरही बँक आपली काळजी घेते. भक्तांनी मागावं आणि देवाने द्यावं असं आपलं बँकेशी नातं आहे.”

मी बघून ठेवलंय, बँकेचा विषय निघाला की हे हळवे होतात. मात्र आज माझेही डोळे भरले. ‘तुमचं हे नेहमीचं आहे’ असं म्हणायचंही मी विसरले.

जुन्या हिंदी पिक्चरच्या- गाण्यांच्या सीडी आणि कॅसेट खरेदी करायचा ह्यांना नाद आहे. दुकानासमोरून गेलं की हे आत शिरलेच. त्या नीट ठेवायच्या, फिरवायच्या हे पुढचं मग मला करावं लागायचं. मी त्यांना म्हणायची मी.....

अर्थात् माझ्या बोलण्याकडे नेहमीप्रमाणे दुर्लक्ष करून ह्यांची खरेदी चालू असायची. आता रिटायरमेंट नंतर मला वाटतंय मी उगीच त्यांना तसं म्हणत होते.

आता जुनी गाणी ऐकणाऱ्यांचा मस्त थुप जमला आहे. अवीट आनंद देणारी गाणी हे स्वतः ऐकतात. दूसऱ्यांना ऐकवतायत. वेळ मस्त मजेत जातोय.

बायका हे वाक्य म्हणत असतात ते कसं भेळेंसारखे असतं आंबट, तिखट, गोड, हवहवसं आणि खाऊनही परत खावं वाटावं अशा भेळेंसारखे.

उलट मी तर म्हणते हे वाक्य म्हणायला नवऱ्याची साथसंगत अखेरपर्यंत लाभू दे, अशीच त्या परमेश्वराजवळ प्रार्थना आहे.

सौ. नीता चंद्रकांत कुलकर्णी, पुणे

जगणे हे आहे सुंदर !

जगणे हे आहे सुंदर, सुंदरता ही चराचरावर
असेल दृष्टी दिसेल त्याला, या सृष्टीचे रूप मनोहर !!

सृष्टीचे या रूप मनोहर, भुरळ घालिते मनामनावर
भुलले होते थोर मुनिवर, हर्षभरित हो सारे सुखर
जित्याजागत्या या सृष्टीला, मुजरा करिती थोर कविवर
ऋतु बदलता रूप बदलते,

निसर्ग दिसतो अधिकचि सुंदर.....१

निसर्ग दिसतो अधिकचि सुंदर, जिवंत होतो अवघा भूस्तर
पक्षी विहरती करती किलबिल, प्रफुल्ल होई सारा परिसर
पशू जगती निर्भय होऊन, मिळे त्यांना खाण्या भरपूर
झाडे, वेली, हिखळ फुलते,

भूमि दिसते स्वर्गचि सुंदर.....२

भूमि दिसते स्वर्गचि सुंदर, परि मानवा नसते खबर
सुंदरता ही सारी कळायी, हवी माणसा इष्ट नजर
इतके वैभव जवळी असुनि, सदैव करतो चिंता, कुरकुर
पैसा अडका, घरही नसते दौलत,

वैभव जगी खरोखर.....३

- पी.के.देवधर, पुणे

‘संवाद’ लेख स्पर्धा २००७

स्त्री विभाग - तृतीय पारितोषिक विजेता लेख ‘मी बघून ठेवलंय तुमचं हे नेहमीचं आहे’

माघी गणेशोत्सवाच्या रंगमंचावर पुरुषांच्या आयत्या वेळच्या स्पर्धा चालू होत्या. ‘तीन मिनिटात साडी नेसून दाखवायची; निवेदिकेने स्पर्धा जाहीर करताच हास्याची जोरदार लाट उसळली. स्पर्धा सुरू झाली आणि त्याचबरोबर निवेदिकेची रनिंग कॉमेंट्री सुद्धा सुरू झाली. “साडी नेसणे सोपे नसते. आता तुम्ही पुरुष आम्हा बायकांना साडीवरून बोलू शकणार नाही. आम्हाला का वेळ लागतो हे तुम्हाला कळले असेलच. ‘तुम्हा बायकांचं नेहमी हे असंच असतं,’ हे शब्द आता तुम्हाला मागे घ्यावेच लागतील.” निवेदिकेचा पवित्रा बघून मनात गुदगुल्या होत होत्या. आम्हा बायकांचं नेहमी कसं असतं हे बोट करून सांगातांना चार बोटं स्वतःकडे वळतात हे ते विसरूनच जातात. पण आम्ही थोडंच विसरणार आहोत ?

थोड्या फार फरकाने घोरोघरी असं कांही घडत असतं की ‘मी बघून ठेवलंय, तुमचं हे नेहमीचं आहे’ ही बायकोची रेकॉर्ड सतत वाजतच असते. अर्थात सतत वाजत राहिल्यामुळे ती खराब होत नाही ती गोष्ट वेगळी.

रोजची संध्याकाळी फिरायला जायची गोष्ट ह्यांना ‘सहा वाजता निघू या हं’ म्हणून माझ्या मागे पावणेसहापासून भुणभुण लावायची. ‘लवकर आटप मला सातच्या बातम्या बघायच्या आहेत,’ असं पालुपद लावायचं. शाब्दिक चकमकींपासून चार हात लांब रहात मी पटकन तयार व्हायची तरी यांची स्थिती अजून ‘जैसे थे’ च. ‘मला काय तुझ्या सारखा वेळ लागत नाही. पॅट शर्ट चढवला की झालं,’ ही वरती मखलाशी आहेच. इतकं झालं तरी हातातल्या रिमोटचे बटण काही बंद होत नाही. शेवटी पाणी-लोणी उरकून घराबाहेर पाऊल पडायला साडेसहाचा मुहूर्त उजाडतो. थोडी मोकळ्या हवेत रपेट झाली की ह्यांचं लक्ष घड्याळाकडे जातं. (नव्हे ते असतंच) आणि रिक्षाला हात केला जातो कारण बातम्या चुकवायच्या नसतात. माझा चालण्याचा मूड असतो. त्यामुळे ‘मी बघून ठेवलंय, तुमचं हे नेहमीचं आहे’ हे शब्द नकळत ओठाबाहेर पडतातच.

घरातून बाहेर पडतांना आम्ही अगदी जोडीने बाहेर पडतो. नंतर ह्यांच्या चालण्याचा वेग चढत्या भाजणीप्रमाणे वाढतो तर माझ्या तुंदिल तनुमुळे माझा वेग उतरत्या भाजणीचा मार्ग निवडतो. त्यामुळे हे जलदगतीने जाऊन कोपऱ्यावर उभे रहाणार आणि मी ‘हुश’ करत त्यांना गाठणार. पुन्हा मी त्यांना भोज्या केला की हे चालू लागणार आणि मी पावलं पटापट उचलायची असं ‘ठरवून’ नकळत हळूच चालणार. अशी रोजची शर्यत चालूच असते.

रस्त्यात माझं लक्ष असतं ओळखीच्या चेहऱ्यांकडे. एखादी मैत्रीण भेटली की आमच्या अघळपघळ गप्पा चालू होतात. खूप दिवसांनी भेटल्यामुळे बऱ्याच नवीन बातम्यांची देवाणघेवाण करायची

असते. अशावेळी हे 'आपल्याच नादात' पुढे गेलेले असतात. आपली बायको मागे राहिली हे जरा वेळाने ह्यांच्या लक्षात येते. त्यामुळे माझं अर्ध लक्ष तिच्या बोलण्याकडे आणि अर्ध लक्ष ह्यांच्याकडे. कारण हे पुढे निघून जातील आणि चुकामूक होईल ही भीती. बरं मैत्रीण अगदी अनोळखी असते असंही नाही. तिची सारी जन्मकुंडली ह्यांना माहिती असते. जरा थांबले असते तर काही बिघडलं असतं का? पण नाही. 'ह्यांचं हे नेहमीचंच आहे' आणि त्यामुळेच माझा पारा पटकन चढतो.

बँकेतल्या नोकरीला रामराम ठोकल्याचा एक फायदा म्हणजे दुपारी व रात्री दूरदर्शनवर असलेले सगळे कार्यक्रम बघणे, अर्थात हे दाखवतील ते व दाखवतील तेवढे कारण रिमोट ह्यांच्या हातात. मग काय झी, ई टी व्ही, सह्याद्री, सोनी, आजतक, केबल, आस्था ह्या सगळ्या वाहिन्यांवरून द्रुतगतीने फेरफटका चालू असतो. कुठे काय चांगलं ऐकायला मिळेल, कुठं वेगळं बघायला मिळेल याचा ह्यांचा शोध चालू असतो. एखाद्या वाहिनीवरची मालिका बघत असताना एक भाग झाला की जाहिराती लागतात. जाहिरात चालू झाली की लगेच बटण दाबलं जातं आणि हे आजूबाजूच्या वाहिन्यांवर काय चाललंय याच्या शोध मोहिमेवर निघतात. असं करताना जी मालिका बघत असतो, त्याचा पुढचा भाग सुरू होतो आणि पहिली चार-पाच वाक्ये आम्ही 'मिस' करतो. कधी एखाद्या मालिकेत बोअर करणारे किंवा न बघण्याजोगे दृष्य असले की लगेच बटण दाबून दुसऱ्या वाहिनीवर जी मालिका असेल ती बघितली जाते. तेच तेच चेहरे बघून डोक्यात नुसता गोंधळ होतो. पहिल्यापासून शेवटपर्यंत सलग असं काही बघताच येत नाही. मग माझ्या झालेल्या चिडचिडीचं रूपांतर 'तुमचं हे नेहमीचंच आहे' ह्यात झालं नाही तरच नवल. कधी कधी ह्या शोधाशोधीतून अलभ्य लाभ होतो आणि चांगलं काहीतरी बघायला मिळतं हे मात्र मी मान्य करते.

मी काही फार मोठी सुगण नाही पण 'आपुली आपण करी स्तुती तो एक पदतमूर्ख' ह्या रामदासांच्या उक्तीनुसार आत्मस्तुतीचा दोष पत्करून थोडं फार काहीतरी करते, असं म्हणते. दरवेळी खाताना नखरे करून काहीतरी खोडी काढली की ह्यांना बरं वाटतं. मी स्वतः काही बदल केला तर ह्यांना तो अजिबात आवडत नाही. 'मेजवानी रंगतदार' सारखे दूरदर्शनवरील कार्यक्रम किंवा 'अन्नपूर्णा' म्हणजे याना पर्वणीच. अतिशय उत्सुकतेने न चुकता हे ती सूत्रसंचालिका काय दाखवते ते बघणार. त्यानुसार मला सतत सूचना करणार, करायला लावणार, 'व्हरायटी' म्हणून 'तिचं' कौतुक करणार. प्रत्यक्षात केल्यानंतर मात्र खातील अशी खात्री नाही. करावं तरी पंचाईत, न करावं तरी पंचाईत अशी माझी अवस्था झाल्यामुळे 'तुमचं हे नेहमीचंच आहे' असं म्हटल्याशिवाय राहवत नाही.

'आला माझ्या माहेरचा वैद्य' असं माहेरच्या वैद्याचं वर्णन भोंडल्याच्या गाण्यात केलं आहे. माहेरच्या व्यक्तीविषयी मनात प्रेम, ओलावा जरा जास्तच. त्यामुळे सासरच्या माणसांइतकेच महत्त्व

माहेरच्या माणसांना मिळावे, आपल्या घरी त्यांचं स्वागत व्हावं, त्यांच्या लग्नसमारंभात आपली उपस्थिती ठेवावी. शेवटपर्यंत थांबावं, अशी सर्वच बायकांची मनापासून इच्छा. पण ह्यांचं नेमकं त्या दिवशी महत्त्वाचं काम निघतं. त्यामुळे समारंभातून ह्यांना जरा लवकर काढता पाय घ्यावा लागतो. माझ्या मनाचा हिरमोड होतो आणि साहजिकच 'तुमचं हे नेहमीचंच आहे' अशा लाह्या फुटत राहतात.

सकाळी पेपरवाचन आणि दूरदर्शनवरील बातम्या म्हणजे जणू ह्यांची ध्यानसमाधीच. नेमकं मला काहीतरी महत्त्वाचं सांगावसं वाटतं. मी ते सांगतेही. पण ह्यांचे डोळे आणि कान दूरदर्शनकडे लागलेले असतात. त्यामुळे 'इकडून तिकडे गेले वारे' अशी अवस्था होते. ठळक बातम्या झाल्यानंतरच ह्यांची भावसमाधी उतरते आणि ते वर्तमानकाळात येतात. मी काही सांगितलं होतं, हे विसरूनच जातात. आपण काय सांगत होतो ह्याकडे ह्यांचं लक्षच नव्हतं. ह्या विचाराने मी पेटून उठते आणि 'तुमचं हे नेहमीचंच आहे' हे उद्गार बाहेर पडतात.

आमच्या सहजीवनातले तूतू-मैमै करायला लावणारे हे काही क्षण 'संवाद'च्या लेखन स्पर्धेमुळे कागदावर उतरले. अर्थात 'संवाद' ने तक्रारमंच स्थापन केलेला दिसतोय, अशी त्याची संभावना ह्यांनी केलीच. बघू या कितपत दखल घेतली जातेय ती.

- सौ.सुचित्रा गोविंद साठे, ठाणे

विनोद

१) रमाकाकू शीलाकाकूंना म्हणाल्या, 'तुम्ही आपले कुत्र्याला आवरू शकत नाही ! मी गाण्याला सुरूवात केली की सारखा भुंकतो.' शीलाकाकू लगेच म्हणाल्या, 'त्याला मी काहीच करू शकत नाही. कारण सुरूवात तुम्हीच करता.'

२) नोकरीसाठी करावयाचे अर्जात उमेदवाराने भरावयाचे रकान्यात आपणास कधी अटक झाली होती काय ? असा उल्लेख होता. उमेदवाराने लिहिले नाही. कारण नेहमी पोलीस येण्याअगोदरच मी पळून जात असे.

३) बंडोपंत :- माझ्या सासूबाई वर्षातून ७/८ वेळा येतात.

शामराव :- काय सांगता ? माझ्या सासूबाई ८ वर्षात एकदाच माझ्याकडे आल्यात. भाग्यवान आहात.

बंडोपंत :- कसला भाग्यवान ! एकदा आल्यात त्या ८ वर्षांपासून माझ्याकडेच आहेत.

४) न्यायाधीश :- तुमचे पती पत्नीमध्ये वाद विकोपाला गेल्याने विभक्त होण्यासाठी अर्ज दिला बरोबर. पण माझे म्हणणे की आपण पुनः एकदा सुखी संसार करावा. त्यावर बाईना आपण नांदावयास जावून तर बघा. मग आपण या केसचा निकाल लावू. त्यावर ती बाई उसळून म्हणाली, 'साहेब एकवेळ तुमचेकडे नांदायला येईन, परंतु या माणसाकडे अजिबात जाणार नाही.'

- पु.नि.देशपांडे, अमरावती

“मुंबई हायकोर्ट आणि लो.टिळक”

१८६१ मध्ये नव्या कायदानुसार सुप्रीम कोर्ट रद्द होऊन मुंबई मद्रास व कलकत्ता येथे हायकोर्टाची स्थापना झाली. या पुढच्या काळात हायकोर्टाच्या निर्णयांचा विचार करून नवे कायदे करावे लागले. १९१२ मध्ये मुंबई हायकोर्टाच्या सुवर्ण महोत्सवानिमित्त न्यायमूर्ती चंदावरकर यांनी

सामाजिकदृष्ट्या पुरोगामी विचारामध्ये मुंबई हायकोर्टाने बजावलेल्या कामगिरीचा आढावा 'टार्न्स ऑफ इंडिया'त लेख लिहून घेतला.

अनेक नामवंत मुंबई हायकोर्टाचे न्यायाधीश झाले. तय्यबजी व तेलंग यांची न्यायाधीश म्हणून नेमणूक सार्जन्ट यांनी केली होती. या न्यायाधीशांनी एक उज्ज्वल परंपरा निर्माण केली आहे. न्या.काशिनाथ तेलंग यांना केवळ त्रेचाळीस वर्षांचे आयुष्य लाभले. पण इतक्या लहान वयातही त्यांची कामगिरी व विद्वत्ता पाहून माणूस थक्क झाल्याशिवाय रहात नाही. त्यांचे सहकारी न्या.रेमंड वेस्ट म्हणतात, 'तेलंग यांचा हिन्दू कायद्यासंबंधीचा अधिकार सर्व इंग्रज न्यायाधीशांनी मान्य केला होता. तेलंग जर कोणा पक्षकाराचे वकील नसतील तर हे न्यायाधीश दाव्यात उत्पन्न झालेल्या हिन्दू कायद्यासंबंधीच्या प्रश्नाबाबत तेलंग यांचा सल्ला घेत.' वकील म्हणून तेलंग यांनी चालविलेले बापूभाई विरूद्ध मानकुवरबाई व दादाजी विरूद्ध ररवमाबाई हे खटले अत्यंत गाजले. न्या.तेलंग यांच्यानंतरचे न्यायाधीश म.गो.रानडे हे तर या कोर्टाचे भूषण होते. न्या.रानडे यांच्या मृत्यूनंतर त्यांचा गौरव तय्यबजी 'तुझे शरीर मृत्यूनंतर मुसलमानांनी मक्केच्या पवित्र विहिरीच्या (झमझम) पाण्याने स्वच्छ करण्यासाठी व हिन्दूंनी काशीच्या घाटावर अंत्यसंस्कारासाठी मागावे' या फारसी कवी उर्फ यांनी कबीराची महती गाताना काढलेल्या उद्गाराने केला आहे.

स्वातंत्र्यानंतर मुंबई हायकोर्टाचे मुख्य न्यायाधीशपद प्रथमच श्री.छगला या हिन्दी गृहस्थाकडे आले. प्रसिद्ध वकील पी.बी.वाच्छा यांनी १९६२ मध्ये हायकोर्टाच्या शताब्दी निमित्त प्रसिद्ध केलेल्या ग्रंथात मुंबई हायकोर्टाच्या उज्ज्वल परंपरेची महती सांगितली आहे. या ग्रंथात लो.टिळकांना १९०६ साली शिक्षा झाल्याच्या प्रसंगाचे चित्रण करताना ते लिहितात - 'लो.टिळकांना शिक्षा झाली ह्या चुकीचे परिमार्जन करण्याचे ठरले. ह्यानुसार हायकोर्टात एक फलक लावला गेला. 'न्यायालयाने मला दोषी ठरविले असले, तरी या न्यायालयापेक्षा श्रेष्ठ असे न्यायालय आहे व त्याच्यापुढे मी निर्दोष आहे' ही लो.टिळकांची प्रसिद्ध धीरोदत्त वाक्ये फलकावर कोरण्यात येऊन त्याचे समारंभपूर्वक अनावरण मुख्य न्या.छगला यांच्या हस्ते झाले.

यावर वाच्छा यांचे म्हणणे असे की, न्यायालयाने एकदा निकाल

दिल्यानंतर त्यावर अशा रीतीने बोळा फिरविणे हे कायद्याच्या राज्यास धरून नाही. नीती, राजकारण याचा विचार न करता कायदा काय म्हणतो व न्यायालयाने काय निर्णय दिला हे महत्त्वाचे आहे. लो.टिळकांबद्दल संपूर्ण आदर व्यक्त करूनही हायकोर्टात अशा प्रकारचा फलक लावणे श्री.वाच्छा यांनी अनुचित ठरविले. त्यामुळे हा ग्रंथ हायकोर्टाचा अधिकृत इतिहास म्हणून प्रसिद्ध झाला नाही.

काहीही असो. लो.टिळकांच्या शिक्षेचे परिमार्जन करणाऱ्या या घटनेने भारतातील लारवो टिळक प्रेमींचा ऊर आनंदाने भरून गेला हेही नसे थोडके. स्वा.सावरकरांच्या, अंदामान तुरंगातील, वचनाबाबत असेच घडेल अशी अपेक्षा करावीशी वाटते.

- अरविंद श्रीधर पुजारी, सोलापूर

‘पथ्य’ आणि ‘सत्य’

ज्येष्ठ झालो तरी, रूष्ठ कोणावर होऊं नका,
आपले बी.पी. वाढेल, असें कांही पाहू नका,
लगाम घाला आपल्या जीभेला,
आणि जमले तर 'दृष्टीला', ॥१॥

माणे मागे बघून पहाण्यांत, असली जरी गंमत,
शोभत नाही आता, शरीराने जातां 'खंगत'
दृष्टी होता अधू, अनिष्ट ते पाहू नका ॥२॥

चावट चावट जाहीराती, पाहून तुम्ही चळू नका
आपणही होतो कधी तरुण, आतां ते विसरून जा
समोरचे वास्तव स्वीकारून, रागाला तर द्या रजा ॥३॥

नातवंडात रमणें जमत नसेल तर, पुस्तकांना जवळ करा
अजूनही ती करतील सोबत, जीवनांत मग येईल रंगत
मरणाकडे डोळे लावून वाट 'त्याची' पाहू नका
मृत्युला ऐकू येत नाही, हाका त्याला मारू नका ॥४॥

मृत्यु पत्र करून, वारसांची काळजी करा 'दूर'
आधी करायचे राहिले तरी, यमराज थांबणार नाही 'कूर'
जमल्यास करा 'देहाचे' दान, मेल्यावरही रहाल 'महान'
अंतीम सत्य मात्र एक आहे,
ही सूचि फाटे तो तुमचे तीत नांव आहे ॥५॥

- श्री. विनायक जोशी, डोंबिवली

ये रे ये रे पावसा

मी कोण ? ओळखलंत काय ?

परमेश्वराने मानवाला अनेक अमूल्य गोष्टी अगदी मुक्तहस्ते दिल्या आहेत. त्यातलाच मी एक आहे. तुम्ही आणि मी जन्मजन्मांतरीचे मित्र आहोत. अहो, आपले ऋणानुबंध अनेक पिढ्यांपासूनचे आहेत. मी दर वर्षी हमखास येतोच. ती देवाची Standing Instruction आहे ना ! मग देवाचा आदेश नको मानायला? खरे तर मी दर वर्षी येणारा तीन-चार महिन्यांचा पाहुणा.

मी तर चैतन्याचा झरा आहे. आता तरी ओळखलंत ! बरं तर मीच सांगतो. तुम्हा पेन्शनर्स ना उगाच टेन्शन नको.

मी आहे वरुणराज, पर्जन्यराज, सोप्या भाषेत सांगतो मी 'पाऊस' आहे ! आज मला बोलायचं आहे तुमच्याशी. अहो, आश्चर्य वाटते ना ? मला दिसतं, ऐकता येतं... म्हणूनच 'मनामनांचा मेळ जुळावा' यासाठी तुमच्याशी 'संवाद' साधण्याचा प्रयत्न करत आहे.

मे महिन्यातले ते वाढते तपमान ४०/५० अंशांवरचे. वैशाख वणवाच तो. उष्णतेने होरपळणारे जीव. भरीस भर म्हणून तीन-तीन, चार-चार तासांचे भारनियमन. तुमच्या अंगाची लाही-लाही होते. तरीही छोटसा गारवा निर्माण करतो तो तुमच्या हातातील 'संवाद'. त्यातील विचारधारांनी तुमची मने गारावतात आणि भूतकाळात तुमची मनं रमतात. बिच्चारा बळीराजा आकाशाकडे डोळे करून माझ्या प्रतीक्षेत असतो.... दिवस लांबत चालले की त्याच्या डोळ्यात पाणी येतं... घोटभर पाण्यासाठी भर उन्हांत भटकणाऱ्या आया-बहिणी... हे सारं पाहून मला अतिशय वाईट वाटतं. म्हणूनच मी आकाशातून धरणीकडे आवेशाने धावतो आणि मग क्षणभर का असेना सगळीकडे... "आनंदी आनंद गडे ! जिकडे तिकडे चोहिकडे !!" असा आनंद भरून असतो

तुमचं संगीत मला ऐकू येतं.....

"ये रे ये रे पावसा, तुला देतो पैसा ।

बरस बरस तू मेघा रिमझिम....

ये रे घना ये रे घना । न्हाऊ घाल माझ्या मना ।।

श्रावणात घन निळा बरसला । रिमझिम रेशिमधारा ।।"

आनंदाने बागडणारी, खेळणारी, नाचणारी, मस्ती करणारी लहान लहान निष्पाप बाळं, स्वप्नातल्या जीवनसाथी बरोबर धुंदपणे फिरणारी तरुणार्ई. स्वतःचं वय विसरून मज्जा करणारी ज्येष्ठ स्त्री-पुरुष मंडळी.

कामात मग्न असणारा बळीराजा, पशु-पक्ष्यांचा आनंद, थुई..... थुई नाचणारा मोर.... बहरलेल्या वृक्षवेली, सृष्टीचं बहरलेलं नवं रूप, सर्वत्र हिरवाईचं लेपं. जणू हिरवा हिरवा शालू नेसलेली धरणीमाता.

नवं पाणी, नवा आनंद. मातीचा सुगंध. सर्वत्रच जणू चैतन्याचे कारंजे उडताहेत. दाही दिशांचा आनंद ओसंडत आहे.

हे सारं पाहून माझं मन सुखावतं. एकूण मी सर्वांनाच हवा हवासा वाटणारा आहे हे पाहून मी स्वतःलाच विसरतो.

विज्ञान तंत्रज्ञान. हिंदू संस्कृती. नाती (काळाचं एक अंग) नक्षत्र

या सान्यांशी निगडीत माझी अनेक रुपं आहेत. पुनर्वसु-तरुण पाऊस. पुष्य-म्हातारा. मघा - सासूचा. पूर्वा - सुनेचा. मृगाचा. हस्त, रोहिणी-वळवाचा. माझ्या अशा विभिन्न रूपात तुम्ही योग्य काळजी घेतल्यास मनमुराद आनंद लुटताच ना ?

तुम्ही मला विचाराल माझा जन्म केव्हा झाला ? माझं वय काय ? माझं आवडतं गाव इ. इ.

मला काहीच सांगता येत नाही. म्हणजे मी ठामपणे सांगू शकत नाही.

"ग्लोबल वॉर्मिंग" शब्द तुमच्या परिचयाचाच आहे. तपमानात होणाऱ्या सततच्या वाढीमुळे. ढगातील वाफेचे रुपांतर होते, कधी बंगालच्या उपसागरात कमी दाबाचा पट्टा निर्माण होतो. मग ढगाफुटी होते. आकाशच फाटतं. ढासळतं, पर्यावरण, निसर्गातील विचित्र अभूतपूर्व घटना.... सारं सारं तुम्ही जाणताच ना ?

मग मी आकाशातून खाली धरणीमातेकडे येतो. या पूर्वीही मी येतच होतो.

पण अलीकडे या चार-पाच वर्षात सारं जगच पालटलंय ! मी सुद्धा मग मुसळधार नॉनस्टॉप बरसतो - तडाखा देतो, केव्हा केव्हा झोडपून काढतो, कहरच करतो.

तुमची दुष्णं ऐकतो, "अरे यानं माणुसकी सोडली आहे. सैतान बनलाय ! आपला शत्रूच बनलाय. वगैरे वगैरे.....

पूर-महापूर अनेक वर्षांपासून येतातच ना ? अहो, हे सृष्टीचं कालचक्र आहे. असं चालायचं. निसर्ग आपलं रूप दाखवणारच.

अनुभव जगायला शिकवतो. शिस्त, नियोजन, आयुष्यातले बरे-वाईट प्रसंग यातून काही शिका ना ! दूरदृष्टी पाहिजेच ना ? पण तुमचं नेहमीचं वागणं ! अंगावर आलं की, दुसऱ्यावर ढकलायचं ! बँक पारिंग - सवयच जडली आहे. महापूर आला म्हणजे माणसाचे फार फार हाल होतात. तरंगणारे संसार - सर्वत्र भितीचे सावट - भेदरलेली माणसं पाहून मला मनस्वी दुःख होतं. सर्वत्र घाण, आरोग्याची वाताहात, साथीचे रोग, प्रदूषण या सर्वांना फक्त निसर्गच जबाबदार आहे काय ?

हे बरचसं मानव निर्मित आहे. समुद्र हटवून तुम्ही गगनचुंबी इमारती उभारता, जंगल वृक्ष तोड, कारखान्यांतील घाण पाणी नदीत सोडणे, दगड, विटा, प्लॅस्टिकच्या पिशव्यांचा धुमाकूळ या घाणीचे धनी तुमच्यातलेच स्वतःला सुशिक्षित म्हणवणारे नागरिक आहेत !

काही वेळा तुमची अवस्था कळतंय पण वळत नाही अशी होते. अनेक वेळा तुम्हाला अचानक जाग येते ! माणुसकी हाच सर्वश्रेष्ठ धर्म आहे हे जाणून तुम्हीच माणसांचे बुडालेले संसार पुन्हा फुलवता. संकटकाळी सर्व एक होता आणि नवा इतिहास घडवता.

निसर्ग माणसाला भरभरून देतो. त्याच्यावर आपण प्रेम करा. अच्छ येतो. माझ्या आवडत्या गावाला सोहरा (चेरापुंजीला).

अरे वरुणराजा ! तू आलास. संवाद साधलास. बरं वाटलं. तू म्हणतोस ते सर्व बरोबरच आहे. जीवनात पाऊस आहे म्हणूनच मानव आहे आणि मानव आहे म्हणून पाऊस आहे.

- अशोक शिवराम कुलकर्णी, कोल्हापूर

Regd. under RNI No. MAHBIL04149/13/1/2003-TC & Declaration No. PHM/SR/12/VIII/2004

SSPO Pune under Postal Concession register No. L2/RNP/M/318/04-07 Date :13/05/2004

Licence to post without Prepayment No. : LWP-217 at Market Yard PSO, Pune - 37
on 25th of each Month**प्रतिक्रिया**

मी 'संवाद' पत्रिकेचा नियमित वाचक आहे. पत्रिका वेळेवर प्रकाशित होते. व त्यामुळे आमचे हाती वेळेवर पोहोचते. पत्रिकेची मांडणी व माहिती आकर्षक व बोधप्रद असते. लेख, विनोद, वाचनीय असतात. संपादक मंडळ घेत असलेल्या श्रमांबद्दल अभिनंदनास पात्र आहे.

सु.र. जैन, औरंगाबाद

२) माहे सप्टेंबर ०७ 'संवाद' चा अंक आजच हाती आला. मानवी मनाच्या कंगोऱ्यांना छेद देणारे संपादकीय भावले. श्री. सहस्रबुद्धे यांचे विचार लोकांना आत्मपरीक्षणार्थ प्रवृत्त करणारे वाटले. 'आपल्या काळात' हे श्री गांधी यांचे संकलन मनाला भावले.

सौ. अनुपमा चांदोरकर
चिंचवड-पुणे**Response received on website**

An excellent service to the pensioners with the latest information on DA, Pension issues, Medical Benefits, Photo Gallery etc., My congratulations and appreciations to all those who are involved in bringing out this website. With regards,

- Gopal Naidu Lingutla,
a retired Chief Manager from Hyderabad Circle**माणूस मोठा जिद्दीचा**

आपले एक सदस्य श्री.सुहास बोकील यांचे आचार्य अत्रे प्रेम जगजाहीर आहे. अत्रे साहित्याचे प्रदर्शन त्यांनी अनेक ठिकाणी भरविले. अमेरिकेतही भरविले त्यांची एक जिद्द होती. ब्रिटनच्या राजधानीत आचार्यांच्या साहित्याचे दर्शन तद्देशीय मराठी बांधवांना घडवायचं. नुकतेच मराठी बांधवांना घडवायचे. नुकतेच लंडन येथे तेथील महाराष्ट्र मंडळाचा ७५ वा वर्धापनदिन सप्टें. २००७ मध्ये झाला. बोकील स्वतःच्या खर्चाने तेथे गेले. प्रदर्शन मांडले आणि अत्र्यांच्या उत्तुंग प्रतिभेचे बेडर पत्रकारितेचे दर्शन घडविले. डॉ.नारळीकर, रघुनाथ माशेलकर इ. थोरांची भेटी दिल्याचे प्रदर्शनास उपस्थितांनी उदंड प्रतिसाद दिला. सुहास बोकीलांचे स्वप्न साकार झाले. बोकीलांचे कौतुक करावे तेव्हा थोडेच. असोसिएशन तर्फे श्री. बोकील यांचे मनःपूर्वक अभिनंदन.

अभिनंदनीय

आपले सभासद श्री. हरी कृष्णराव जोग, नागपूर ह्यांचे चिरंजी श्री. विश्वनाथ हरी जोग ह्यांना शिक्षक दिन - ५ सप्टेंबर २००७ रोजी जिल्हा स्तरीय 'आदर्श शिक्षक' हा पुरस्कार मिळाला. स्टेट बँक पेन्शनर्स असोसिएशन तर्फे श्री.विश्वनाथ जोग ह्यांचे अभिनंदन.

सूचना : १) या मासिकांत प्रसिद्ध झालेल्या लेखांतील मतांशी संपादकमंडळ सहमत असेलच असे नाही. तसेच जाहिरातीतील मजकुराची सत्यासत्यता सभासदांनी स्वतः पडताळून घ्यावी. त्याबाबत असोसिएशन वा 'संवाद' चे संपादक मंडळ जबाबदार असणार नाही.
२) असोसिएशनचे कार्यालय, सोमवार ते शुक्रवार, संध्याकाळी ६ ते ७.३० या वेळातच उघडे असते. याची कृपया नोंद घ्यावी.

Printed Matter

If Undelivered Please Return to :

STATE BANK OF INDIA PENSIONERS' ASSOCIATION, (MUMBAI CIRCLE), PUNE
Anubandh, Building No. B-2, 4th Floor,
Block No.16, Near Ramkrishna Math,
Sinhagad Road, Pune 411030. Ph: 24332141

To

प्रकाशक : श्री. रा. ना. लळिंगकर, सेक्रेटरी, स्टेट बँक ऑफ इंडिया पेन्शनर्स असोसिएशन (मुंबई सर्कल), पुणे.**संपादक मंडळ :** सर्वश्री. वसंत धुपकर, प्रभाकर गुपचुप, शरद शिंगवेकर, श्रीधर सहस्रबुद्धे, क्रांतिसेन आठवले**मुद्रक :** संविज्ञान इन्फोटेक प्रा. लि., ४९/७६३ लोकमान्य नगर, नवी पेठ, पुणे-३० फोन : २४३३५३०५, २४३३५३२४, ३२५४११५९